

Zitting 1975-1976

13 907

Nadere voorzieningen met betrekking tot de loonvorming in de tweede helft van 1976 alsmede enige wijzigingen van de Wet op de loonvorming

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 1 juni 1976

De vaste Commissie voor Sociale Zaken¹ is haar voorbereidend onderzoek van dit wetsontwerp begonnen met een aan alle centrale organisaties van werkgevers en werknemers, die bij het loonoverleg betrokken, zijn gerichte uitnodiging desgewenst hun zienswijze hierop te geven. De commissie heeft deze organisaties, gezien het ook voor haar krappe tijdschema van behandeling, moeten verzoeken voor 25 mei 1976 hun opvattingen kenbaar te maken.

De Raad van bestuur in arbeidszaken, mede namens de Raad van Overleg voor de Handel, en de Raad van Overleg voor Middelbaar en Hoger Personeel hebben de commissie een schriftelijk commentaar toegezonden. De commissie spreekt haar erkentelijkheid uit voor deze bijdragen van haar voorbereidend onderzoek.

De Federatie Nederlandse Vakbeweging heeft de commissie meegedeeld het te betreuen dat haar door de late indiening van het wetsontwerp weinig tijd wordt gegeven een en ander uitvoerig te bestuderen. Bovendien kan de FNV nog niet overzien of de voorgestelde wettelijke maatregelen voor haar aanvaardbaar kunnen worden geacht nu haar op dit moment onvoldoende bekend is over de beleidsvoornemens van de Regering met betrekking tot het gehele sociaal-economische beleid. De FNV heeft daarom aangekondigd in de loop van de maand juni zich schriftelijk tot de Kamer te zullen wenden.

Het Cristelijk Nationaal Vakverbond heeft laten weten dat haar beleidsorganen eerst op 31 mei een definitief standpunt zouden kunnen vaststellen.

De commissie heeft de eer over haar voorlopige bevindingen van dit wetsontwerp als volgt verslag uit te brengen.

I. Voorzieningen met betrekking tot de loonvorming in de tweede helft van 1976

De leden van de fracties van de K.V.P., A.R.P. en C.H.U. konden zich in grote lijnen met de inhoud van dit wetsontwerp verenigen. Uiteraard hoopten zij van harte dat de Regering over het arbeidsvoorwaardenbeleid voor de tweede helft van 1976 met werkgevers- en werknemersorganisaties tot een aanvaardbare overeenstemming zou kunnen komen. Niettemin waren zij van mening, dat de Regering over het instrumentarium moet beschikken zo nodig regelend te kunnen optreden.

¹ Samenstelling, Van Leeuwen (ARP), Vellinga (PvdA), Roolvink (ARP), Barendregt (PvdA), Nypels (D'66), Van der Lek (PSP), Hermsen (KVP), voorzitter, Rietkerk (VVD), Verbrugh (GPV) Van der Gun (KVP), Meis (CPN) Van Aardenne (VVD), ondervoorzitter, Van Zeil (KVP), Krusinga (CHU) Poppe (PvdA), Van der Doef (PvdA) Van der Heem-Wagemakers (PPR), Albers (PvdA), Staneke (DS'70).

Wel betreurden deze leden dat het wetsontwerp in een zo laat stadium bij het parlement was ingediend, en dat ondanks het feit dat zij reeds bij meer dan een gelegenheid op wijziging van de Wet op de loonvorming hadden aangedrongen.

Deze leden zouden overigens gaarne vernemen wat de voornemens van de Regering zijn ten aanzien van andere inkomens dan die welke door de Wet op de loonvorming worden bestreken.

Bij hen was voorts de vraag gerezen waarom de Minister zich beperkt tot bovengenoemde wijzigingen van de wet en de directe aanleiding tot deze wijzigingen, namelijk het feit dat de door de Minister te nemen maatregelen slechts gelden voor een termijn van maximaal 6 maanden, ongewijzigd laat. Op blz. 8 van de memorie van toelichting wijst de Minister in dit verband op het voorontwerp van een kaderwet inkomensvorming. Deze leden vroegen zich echter af op grond van welke overwegingen zou mogen worden aangenomen dat deze kaderwet reeds in 1977 zou kunnen functioneren, zodat het zeer wel mogelijk is dat de Regering zich in 1977 in precies dezelfde situatie zal bevinden als waar zij zich nu in bevindt.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden met grote teleurstelling kennis genomen van het voorstel van de Regering om middels een wijziging van de Wet op de loonvorming voor de tweede helft van het jaar 1976 te komen tot een maatregel met betrekking tot de looninkomens, zonder dat tegelijkertijd een versterking wordt voorgesteld van het wettelijk instrumentarium om de niet-looninkomens te beheersen. Waar de Regering niet alleen een wettelijke basis voor een loonmaatregel vraagt maar tegelijkertijd van deze gelegenheid gebruik maakt om een aantal andere onderdelen van de Wet op de loonvorming voor te stellen, wezen deze leden erop, dat zij zowel bij de behandeling van de Interimnota Inkomensbeleid (kamerstuk 13 399) als zelfs destijds al bij de behandeling van de Wet op de loonvorming op ruimere en meer ingrijpende wijzigingen hadden aangedrongen dan de nu voorgestelde.

Het gaat deze leden om het verbreden van de huidige Wet op de loonvorming tot een inkomenspolitiek instrument, dat alle inkomens omvat. Deze leden vroegen waarom het voorontwerp kaderwet inkomensvorming nog niet is ingediend, ondanks de mededeling van de Regering op 4 december 1975 dat zulks op korte termijn zou geschieden. Wanneer kan de indiening ervan nu worden tegemoetgezien?

Deze leden brachten in herinnering dat zij onder meer hebben gepleit voor het uitbreiden van c.a.o.'s tot alle werknemers en inkomensopenbaarheid. In hoeverre is door de Regering aan een dergelijke uitbreiding gewerkt?

Zij vroegen zich af waarom de Regering, nu zij nog niet toegekomen is aan een alle inkomens omvattend wettelijk instrumentarium, heeft afgezien van indiening van een nieuwe Machtigingswet in plaats van een wijziging van de Wet op de loonvorming, op grond waarvan alleen een beheersing van de lonen kan worden bereikt. Zij zouden dat eerder in overweging willen geven en merkten daarbij op dat een dergelijke machtigingswet afdoende instrumenten zou moeten bevatten om tot een effectieve beheersing van alle inkomens te geraken.

Deze leden zeiden uiteraard de doelstellingen van de Regering – bevordering van de werkgelegenheid en bestrijding van de inflatie – te ondersteunen, maar zij hadden nog hun twijfels over de noodzaak dat ter bereiking daarvan toepassing van een loonmaatregel noodzakelijk is. Zij zouden een en ander eerst kunnen beoordelen tegen de achtergrond van door de Regering te nemen beleidsmaatregelen ter zake van de overheidsuitgaven en de sociale voorzieningen.

Zij wezen er voorts op dat zij principieel voorstanders zijn van onderhandelingsvrijheid voor het bedrijfsleven en nog onvoldoende overtuigende argumenten van de Regering hebben gekregen dat er nu zodanige omstandigheden zijn dat deze onderhandelingsvrijheid voor een tweede half jaar dient te worden ontnomen.

Zij wensten de mogelijkheid dat overeenstemming wordt bereikt in de besprekingen tussen Regering en het bedrijfsleven bepaald niet uit te sluiten. Kan al worden meegedeeld wanneer bedoelde besprekingen zullen plaatsvinden en welke voorstellen de Regering zal doen? Deze leden merkten nog op dat de behandeling van het onderhavige wetsontwerp eerder moet worden gezien als een verdere verstoring van het overlegklimaat, dan als een positieve bijdrage daaraan.

Zij vroegen zich verder af welk standpunt de Regering inneemt ten aanzien van de handhaving van de koopkracht van de werknemers. Zijn er in het licht van de conjuncturele opleving geen mogelijkheden tot handhaving van de koopkracht van werknemers met een inkomen boven de grens genoemd in de brief van 1 december 1975 (kamerstuk 13 712)? Welke middelen denkt de Regering te hanteren om handhaving van de koopkracht van werknemers te bereiken? Hoe wordt geoordeeld over mogelijkheden dit mede te bereiken door verlaging van premie- en/of belastingdruk? In hoeverre is, boven maatregelen in de sfeer van sociale verzekeringspremie of belastingen, de mogelijkheid voor een zekere prijscompensatie aanwezig?

Is de Regering bereid een oordeel te geven over de suggesties die de KABO heeft gedaan, namelijk om de handhaving van de koopkracht van de modale werknemers te realiseren door in gelijke mate de premiedruk en de belastingdruk te verlagen en een prijscompensatie toe te staan?

Deze leden zouden graag ingelicht worden over de effecten die de diverse mogelijkheden om de koopkracht van werknemers te handhaven hebben op de inkomensverhoudingen, de inflatie en de werkgelegenheid.

Kan de Regering, zo vroegen deze leden verder, voorts aangeven welk effect de omstandigheid, dat de prijsstijging voor 1976 naar alle waarschijnlijkheid sterker zal zijn dan in december 1975 werd geraamd, zal hebben op de loonkostenstijging? Dit in het licht van uitlatingen van de zijde van de Regering tijdens het debat in december 1975 over kamerstuk 13 712 dat elke grotere prijsstijging tot een even grote loonkostenstijging zou kunnen leiden.

Deze leden wensten ervan uit te gaan dat eventuele wijzigingen in de kinderbijslagwetgeving niet zullen leiden tot aantasting van de koopkracht van de modale werknemer.

De leden van de P.v.d.A.-fractie herinnerden er voorts aan dat zij bij de behandeling van de brief van 1 december 1975 een aantal voorwaarden hadden gesteld voor een eventuele medewerking hunnerzijds aan een maatregel voor het tweede half jaar van 1976.

Op bladzijde 1781 van de Handelingen van 4 december 1975 is hierover te vinden, dat voorstellen die betrekking hebben op de periode na 1 juli 1976 zullen worden afgewacht, maar dat voordat met eventuele voorstellen zou kunnen worden ingestemd, zou moeten zijn voldaan aan de volgende voorwaarden: «Het beleid dat moet leiden tot omzetting van de verbeterde rendementen in arbeidsplaatsen zal in de economische structuurnota wezenlijk gestalte moeten krijgen. Dit houdt in:

- een sectorstructuur- en investeringsbeleid waarin overheid en werknemers een medebeslissende stem zullen krijgen; en
- een ingrijpende wijziging van de zeggenschapsverhoudingen binnen de ondernemingen, in het bijzonder met betrekking tot investerings- en werkgelegenheidsbeslissingen.

Een beleid ten aanzien van de vrije beroepsbeoefenaars dat al tijdens het komende halfjaar zal waarmaken dat de hoogste inkomens ook de hoogste offers zullen brengen.

Een ombuiging van het trendbeleid van de hogere overheidssalarissen en wel in die mate, dat de inkomens van politieke ambtsdragers daarbij betrokken zijn.»

Deze leden vroegen de Regering nu zo spoedig mogelijk inzicht te verschaffen in die instrumenten die de Regering denkt te gebruiken om de grotere winst die ontstaat bij ondernemingen ook inderdaad om te zetten in nieuwe arbeidsplaatsen. Zij vroegen zich af in hoeverre van werknemers een

matiging van hun looneisen kan worden gevraagd zolang niet vaststaat dat de grotere armslag die ondernemingen mede door die houding van de werknemers krijgen, ook effectief wordt aangewend voor behoud en uitbouw van de werkgelegenheid. Deze leden zien dan ook met grote belangstelling uit naar de structuurnota Nederlandse economie, en met name naar de mate waarin de Regering daarin maatregelen aankondigt die zullen leiden tot een zodanige invloed van de overheid en werknemers op investerings- en werkgelegenheidsbeslissingen, dat op iets langere termijn in ruime mate sprake zal zijn van het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen.

Zij meenden er voorts van te mogen uitgaan, dat binnen enkele weken het wetsontwerp tot wijziging van de Wet op de ondernemingsraden de Kamer zal bereiken. Ten aanzien van de vermogensaanwasdeling gingen zij ervan uit dat na het uitbrengen van advies door de Raad van State spoedige indiening van het desbetreffende wetsontwerp mag worden verwacht.

Met betrekking tot de niet-looninkomens hadden deze leden de volgende vragen.

Wat is er al gerealiseerd van de «fijnmazige statistiek» voor de vrije beroepsbeoefenaars?

Wanneer dan het aangekondigde CBS-onderzoek naar de niet-looninkomens tegemoet worden gezien? Zijn er al voorbereidingen getroffen of is nog slechts sprake van een beleidsvoornemen van de Regering? Waarom is dit nog niet gerealiseerd, terwijl er al zeker vijf jaar aan wordt gewerkt?

Wordt in het bijzonder onderzoek ingesteld naar de inkomens van medische specialisten, waartoe een veronderstelling besloten ligt in de bijlage bij de brief van de Minister van Economische Zaken van 15 mei 1976 kamerstuk 13 919)? Op welke termijn is daarvan resultaat te verwachten?

Zal met betrekking tot de zogenaamde «pendel-tarieven» een verbod worden uitgevaardigd, en zo ja wanneer is een dergelijke maatregel te verwachten? Wil de Regering nader ingaan op de veronderstelling van deze leden, dat de Regering zich bij de behandeling van de Interimnota Inkomensbeleid belangrijk optimistischer heeft uitgelaten over mogelijkheden om tot beheersing van de niet-looninkomens te komen dan nu blijkt uit de brief van de Minister van Economische Zaken?

Hoe reëel is de verwachting van de Regering, dat zij er in het tweede deel van 1976 in zal slagen tot een betere beheersing van de niet-looninkomens te geraken dan gedurende het eerste halfjaar?

Op welke termijn denkt de Regering over inkomensgegevens van vrije beroepsbeoefenaren te beschikken, die niet als onbetrouwbaar kunnen worden gekwalificeerd?

Wat is gerealiseerd van de mededeling van de Regering, gedaan op 3 december 1975, dat de zogenaamde nominale kop – dat wil zeggen dat deel van de opbrengst uit tarieven dat uitgaat boven het vergelijkbare ambtelijk salaris plus de praktijk/bedrijfskosten – ten hoogste bevroren wordt en verder eventueel kan worden afgebouwd? Kan een cijfermatige toelichting worden gegeven over de resultaten van het ter zake gevoerde beleid?

Deze leden zouden graag nadere informatie hebben over de effecten van het inkomensbeleid in de jaren 1973, 1974 en 1975 en in het bijzonder over het eerste halfjaar 1976 op de inkomens van de vrije beroepsbeoefenaars, zodat zij enig inzicht kunnen hebben in de effectiviteit van de door de Regering gehanteerde instrumenten met betrekking tot deze inkomensgroepen.

Deze leden betreurden het dat tot nu toe niet tenminste een voorstel tot openbaarheid van inkomens door de Regering is gedaan. Zij drongen met klem aan op voorstellen terzake.

Zij meenden dat in elk geval de gegevens die verzameld worden door de Economische Controledienst over mogelijke overtredingen van de Loonbeschikking die tot 1 juli 1976 van toepassing is aan de ondernemingsraad van de betreffende ondernemingen beschikbaar dienen te worden gesteld. Wat is de mening van de Regering hierover?

De leden van de P.v.d.A.-fractie concludeerden ten slotte dat zij in dit stadium nog geen definitief oordeel konden geven over het voorliggende wetsontwerp. Zij zullen dat oordeel mede laten afhangen van de nadere informatie die de Regering verstrekt naar aanleiding van de door hen gemaakte opmerkingen en gestelde vragen.

De leden van de V.V.D.-fractie konden, gelet op de zorgelijke sociaal-economische omstandigheden van het ogenblik, begrip hebben voor de wens van de Regering om de bevoegdheden tot beheersing van de loonontwikkeling ook voor de rest van dit jaar te continueren. Hoewel zij voorstanders zijn van in beginsel vrije contractonderhandeling, kan het nodig zijn dat de overheid in het algemeen belang ter zake beperkingen stelt. Zij achtten het ook in overeenstemming met de gedachten die bij de behandeling van de Wet op de loonvorming naar voren zijn gebracht dat de Regering, indien het instrument van artikel 10 mogelijk onvoldoende dreigt te zijn, alsnog nadere wettelijke bevoegdheden vraagt. Zij zouden hier overigens wel aan willen toevoegen dat naar hun oordeel oplossing van de loonproblematiek per 1 juli slechts mogelijk zal zijn indien de overheid zelf daartoe een belangrijke bijdrage levert in de vorm van verlaging van de druk der collectieve lasten.

Deze leden wilden voorts benadrukken dat zij met hun instemming met verdere bevoegdheden geen uitspraak geacht willen worden te hebben gedaan over de noodzaak van het gebruik van die bevoegdheden in concreto. Dat dient naar hun oordeel af te hangen van de resultaten van het nog te voeren overleg en met name ook van de door hun noodzakelijk geachte tegemoetkomingen op het punt van de collectieve lasten.

Ten slotte zouden deze leden meer in het algemeen willen weten, gelet op de tijdelijkheid van de thans gevraagde bevoegdheden, welke de situatie in 1977 zal zijn. Wanneer stelt de Regering zich voor aan de SER advies te vragen over een meer definitief conjunctuurpolitiek instrumentarium?

De leden van de P.P.R.-fractie stelden grote moeite te hebben met het onderhavige wetsontwerp waarbij voor beperkte tijd eenzijdig aan de looninkomens een matiging opgelegd kan worden. Deze leden hadden er des te meer moeite mee, als daarbij in overweging wordt genomen dat de Regering met dit wetsontwerp haar doelstelling omtrent het te voeren sociaal-economisch beleid wenst te concretiseren. Een doelstelling, die ingevolge de brief van 1 december 1975 gelegen is in het voorkomen dat de ontwikkeling van inkomens en prijzen zou leiden tot een verdere afbrokkeling van de werkgelegenheid en een belemmering zou vormen voor het op gang komen van nieuwe investeringen en daarbij behorende arbeidsplaatsen.

Ten aanzien van de inkomens en prijzen worden met behulp van dit wetsontwerp voor de tweede helft van 1976 slechts de looninkomens bij voorbaat onder de directe controle van de Regering gebracht. Voor wat de overige inkomens en de prijsbeheersing betreft, wordt niet tegelijkertijd een even ver gaand beleid gevoerd, c.q. wettelijke voorzieningen daarvoor getroffen. In dit geval, zo meenden deze leden, kan er wel degelijk gesproken worden van een onevenwichtige benadering. Het niet-simultaan lopen van een inkomens- en prijsmaatregel behoeft niet bij voorbaat de kwalificatie van een onevenwichtig beleid te verkrijgen. De leden van de P.P.R.-fractie stelden dat dit echter wel het geval is, indien naast een loonmaatregel er nog niet eens zicht is op een effectief instrumentarium dat beoogd de niet-looninkomens alsook de prijs- en tariefontwikkeling onder controle te krijgen. Hierbij wilden deze leden ook wijzen op het psychologische effect dat een dergelijk eenzijdige benadering wel moet hebben op met name de vakbeweging. Dit klemt des te meer daar in de memorie van toelichting (blz. 10) terecht wordt gesteld dat het al of niet gebruik maken van de bevoegdheden die bij dit wetsontwerp worden aangedragen, ten nauwste samenhangt met het verloop van het tussen en met de sociale partners te voeren beraad om-

trent het sociaal-economisch beleid voor de nabije toekomst. Voor de leden van de P.P.R.-fractie rijst dan de vraag hoe de Minister de vakbeweging het vertrouwen denkt te geven dat voor de tweede helft van 1976 niet een beleid wordt gevoerd dat de lasten van het te voeren sociaal-economisch beleid eenzijdig bij de genietters van looninkomens legt? Dit mede gezien het feit dat de discussie omtrent de 1%-operatie nog niet eens aan de orde is geweest.

In dit verband wilden de leden van de P.P.R.-fractie ook de mening van de Minister vernemen omtrent de suggestie van deze leden de hoogte van de prijscompensatie (in centen) geleidelijk aan te verminderen (teruglopend tot nul) naar gelang het hogere inkomenscategoriën betreft. In hoeverre biedt volgens de Minister de Wet op de loonvorming daartoe de mogelijkheid?

Op de vraag van de leden van de P.P.R.-fractie gesteld in het voorlopig verslag inzake de Interimnota Inkomensbeleid omtrent het mogelijke tijdstip van indiening bij het parlement van een kaderwet op de inkomensvorming, antwoordde de Minister in zijn memorie van antwoord dat «het niet mogelijk is het tijdstip van indiening van het wetsontwerp aan te geven. In de loop van dit parlementaire jaar zal een voorontwerp van wet gepubliceerd worden». Intussen is, zo constateerden deze leden, de SER nog niet in de gelegenheid gesteld advies omtrent deze zaak uit te brengen. Waaraan is deze vertraging te wijten?

Moet de constatering van het kabinet, vroegen deze leden ten slotte, dat aanvullende en meer permanente wijzigingen gewenst zijn ten aanzien van de artikelen 10 en 11 van de Wet op de loonvorming, zodanig begrepen worden dat dit meegenomen wordt in het aan de SER te vragen advies betreffende de kaderwet op de inkomensvorming?

Naar de mening van de leden van de C.P.N.-fractie heeft dit wetsontwerp de nauwelijks verborgen bedoeling om ook na 1 juli 1976 door een ingreep van de Regering de lonen te fixeren. Daarmee wordt, aldus deze leden, op zeer ver gaande wijze tegemoet gekomen aan de wensen van de werkgevers en hun organisaties.

In de memorie van toelichting staat dat de beslissing over het al dan niet toepassen ten nauwste samenhangt met het verloop van de onderhandelingen tussen de sociale partners en de Regering. Maar uit een reeks uitspraken van onder anderen de Minister-President en de Ministers Lubbers en Boersma is reeds gebleken dat de Regering zich zal verzetten tegen de democratisch genomen beslissing van de vakbeweging tot volledige prijscompensatie.

Het is dus duidelijk dat dit wetsontwerp een duidelijke ruggesteun is voor de ondernemers, moet gelden als een stok achter de deur voor de vakbeweging en de onderhandelingsvrijheid van de vakbeweging in ernstige mate aantast, zo niet geheel aan banden legt.

Het is opvallend dat de Regering bij herhaling in de memorie van toelichting duidt op haar streven naar een «meer definitieve vormgeving van het in deze wet verankerde instrumentarium». Elders wordt geformuleerd dat in dit verband wordt gedacht aan uitbreiding van de bevoegdheden tot ingrijpen in de lonen zowel wat betreft tijdsduur als inhoud van de te treffen maatregelen. Kan de Regering enige indicatie geven van wat achter deze wel zeer vage aanduiding schuilgaat?

In het wetsontwerp wordt, vervolgd de leden van de C.P.N.-fractie, voortdurend het belang van de nationale economie genoemd als argument voor loonfixatie. Naar hun mening is het echter juist in het belang van de nationale economie om de binnenlandse markt te beschermen en te stimuleren. Dat kan geschieden door de koopkracht op zijn minst in stand te houden en daartoe is volledige compensatie van prijs- en tariefstijgingen nodig. Daarom is juist de eis van de vakbeweging met betrekking tot de volledige prijscompensatie crisisbestrijdend en in het belang van de nationale eco-

nomie. Daartegenover is een looningreep of de dreiging daarmee zeer schadelijk voor het levenspeil van de bevolking en voor de nationale economie.

Juist nu de Regering met dit wetsontwerp de economische toestand ter sprake brengt zou ze ook in overweging moeten nemen dat:

- a. het loonfixatiebesluit van 2 december 1975 het afgelopen half jaar geen enkel gunstig effect heeft gehad op de werkgelegenheidssituatie;
- b. de prijzen gestegen zijn terwijl de inkomens van de werkende bevolking waren bevroren;
- c. de winsten van een aantal grote concerns sprongsgewijs zijn gestegen;
- d. deze winststijging niet geleid heeft tot vermindering van de werkloosheid.

Naar de mening van de C.P.N.-fractie zou de Regering in het belang van de nationale economie, waarbij in de eerste plaats het levenspeil van de werkende bevolking in het geding moet zijn, het wetsontwerp dan ook dienen in te trekken.

De leden van de fractie van D'66 konden instemmen met de strekking van dit onderdeel van het wetsontwerp. In de bestaande moeilijke economische situatie dient naar hun oordeel de Regering een instrument te bezitten om in het algemene kader van maatregelen voor de werkloosheidsbestrijding ook de loonontwikkeling gedurende de tweede helft van 1976 te kunnen regelen. Wel koesterden zij nog steeds enige hoop dat het overleg met het georganiseerde bedrijfsleven in voldoende mate tot resultaat zal kunnen leiden, waardoor dit instrument niet gebruikt hoeft te worden.

De voorstellen met betrekking tot het instrumentarium in de loonsfeer voor de tweede helft van 1976 hebben een tijdelijk karakter. Deze tijdelijkheid wordt gemotiveerd door erop te wijzen dat het laatste advies van de SER hierover dateert uit 1971 en dat daarom voor een meer permanente regeling eigenlijk een nieuw advies nodig is. De leden van de fractie van D'66 vonden dat standpunt op zich zelf juist. Maar kan de Minister aangeven wanneer – na de interimadviezen – het eindrapport van de SER over het conjunctuur-politieke instrumentarium valt te verwachten? Het zal immers noodzakelijk zijn het huidige, tekortschietende instrumentarium van de Wet op de loonvorming ook na 1 januari 1977 te verbeteren en aan te vullen. Moet daarom niet overwogen worden om de voorgestelde wijzigingen in principe voor onbeperkte duur in de wet op te nemen, waarbij de Regering uitdrukkelijk zou kunnen verklaren zo spoedig mogelijk na het uitbrengen van het (eind)rapport van de SER over het conjunctuurpolitieke instrumentarium, bereid te zijn zo nodig de wettelijke bepalingen aan te passen?

De leden van de fractie van DS'70 spraken hun verbazing erover uit dat het kabinet eerst in een zo laat stadium met voorstellen tot wijziging van de Wet op de loonvorming is gekomen. Dit kabinet heeft immers reeds in het eerste jaar van haar optreden, 1973, betoogd dat de Wet op de loonvorming onvoldoende instrumenten bevat voor een doelmatige en redelijke loonpolitiek. Het kabinet heeft destijds de z.g. Machtigingswet 1974 ingediend, welke onder meer ten doel had om lacunes in de Wet op de loonvorming aan te vullen. Zijdens de fractie van DS'70 is er destijds in de debatten al op gewezen dat de argumenten van het kabinet dienden te leiden tot voorstellen voor een permanente herziening van de Wet op de loonvorming. Incidentele voorstellen die aan het kabinet additionele juridische bevoegdheden gaven gedurende één jaar waren onvoldoende.

In de memorie van toelichting, (blz. 7, derde alinea) wordt vermeld dat «reeds» in de brief van 1 december 1975 (kamerstuk 13 712) werd opgemerkt dat voor enige inhoudelijke maatregel een half jaar na afloop van de contracten onvoldoende juridische basis aanwezig was. Als het kabinet dat al in december 1975 beseftte, waarom heeft het dan tot mei 1976 gewacht met het indienen van voorstellen tot wijziging van de bestaande wet?

De leden van de fractie van DS'70 merkten op dat het kabinet voorts weer bezig is dezelfde fout te maken als in 1973 met het indienen van het wetsontwerp «Machtigingswet», nl. een aanvulling op het bestaande wettelijk instrumentarium van tijdelijke aard, hoewel de argumentatie van het kabinet zou dienen te leiden tot een permanente herziening van bevoegdheden.

Deze leden meenden dat de neiging van het kabinet om slechts tijdelijke bevoegdheden tot bestrijding van inflatie te vragen samenhangt met de neiging van het kabinet om het sociale onrecht van inflatie te verwaarlozen en om de funeste gevolgen van inflatie te onderschatten. Zo wordt in de inleiding van de memorie van toelichting wel gesproken over de gevolgen van de inflatie voor de werkgelegenheid maar niet over het ernstige sociale onrecht dat inflatie is, onder meer gezien de verwoestende invloed die het heeft op particuliere oudedagsvoorzieningen. De memorie van toelichting bevat geen enkele visie op bestrijding of voorkomen van inflatie op langere termijn.

Wetsontwerp en toelichting hebben, twee en een half jaar na de discussie over de tijdelijke Machtigingswet, weer een ad hoc karakter. Dit leidt ertoe dat partijen, bevolking, bedrijfsleven en het buitenland, geen enkele vertrouwen kunnen hebben in het ontwerpen en voeren van een doelbewust beleid, besloten deze leden.

De leden van de S.G.P.-fractie hechtten eraan voorop te stellen dat zij eigenlijk wensten dat de Regering geen gebruik zou behoeven te maken van de in dit wetsontwerp gevraagde bevoegdheden. Immers, onder erkenning van de eigen verantwoordelijkheid van overheid en bedrijfsleven verdient het de voorkeur dat het bedrijfsleven zélf in onderling overleg en op eigen kracht regelingen ten aanzien van lonen en arbeidsvoorwaarden treft. Juist de Wet op de loonvorming beoogt een stelsel dat waarborgen bevat voor een vrijere loonpolitiek. Op dit punt citeerden deze leden met instemming de strekking van het door de toenmalige bewindsman gestelde op blz. 8 van de memorie van toelichting bij die wet. «In onze maatschappij moet zoveel mogelijk ruimte worden geschapen voor het dragen van de eigen verantwoordelijkheid (voor werkgevers en werknemers) voor de totstandkoming van lonen en andere arbeidsvoorwaarden. Dit laat echter geheel onverlet dat de overheid als hoedster van het algemeen belang de bevoegdheid moet houden tot ingrijpen in de loonontwikkeling, wanneer deze ontwikkeling de nationale economische ontwikkeling in gevaar zou brengen. De behartiging van het algemeen belang is bij uitstek een taak van de overheid».

Vanuit deze stelling konden deze leden zich ermee verenigen dat de Minister ook voor de tweede helft van 1976 de bevoegdheid krijgt matiging van de reële arbeidskosten te bevorderen. Zij zagen hierin de mogelijkheid om tot zekere garanties te komen met betrekking tot behoud en wellicht vergroting van bestaande werkgelegenheid.

De mening in vakbondskringen als zou de werkgelegenheid door deze matiging niet gegarandeerd zijn omdat «toch wel in arbeidsbesparende technieken zal worden geïnvesteerd», gaat, aldus deze leden, van de bestaande – en alleszins begrijpelijke – situatie uit zónder te trachten deze ontwikkeling om te buigen en verantwoordelijkheid te dragen voor een streven naar een lager arbeidskostenpeil.

Vervolgens wezen de S.G.P.-leden erop dat het vraagstuk van het reëel vrij besteedbaar inkomen in evenwichtige samenhang met de ontwikkeling van de ondernemingsrendementen en de druk van de collectieve sector moet worden gezien. Zij zagen hierin een basisvoorwaarde voor een welslagen van een middellange termijnpolitiek op het gebied van arbeidsvoorwaarden en prijzen. In dit verband ook merkten zij op dat de automatische prijscompensatie geen vastgeroest automatisme mag worden. In dat verband vroegen zij naar de resultaten van een door de Minister ter zake toegezegde studie omtrent het al dan niet handhaven van de automatische correctie. De leden hier aan het woord konden zich niet aan de indruk onttrekken dat door deze gang van zaken in feite achter de ontwikkelingen wordt aangelopen en een principieel schadelijke, want krachtig inflatoire, beweging wordt bevoor-

derd. Ook hier dient te gelden: «Regering regeer, opdat niet van u geldt dat ge alleen maar registreert!»

Dit bracht de leden van de S.G.P.-fractie op het punt van de inflatie: de structurele boosdoener van onze economie. Zij meenden in deze typering de president-directeur van de Nederlandsche Bank, dr. Zijlstra, aan hun zijde te hebben, die in zijn verslag over 1975 wees op de uithollende invloed van de inflatie op de bedrijfsrendementen waardoor de investeringen ten zeerste ontmoedigd worden. Wie dit niet onderschrijft, aldus de president, moet ziende blind en horende doof zijn!

Juist de hoogte van het inflatiepercentage maakt ingrijpen in het kosten- en prijzenbeloop onontkoombaar wil onze economie op langere termijn ook structureel «uit het slop» geraken, aldus deze leden. Moeten in de buitengewone situatie waarin de economie is verzeild geraakt, waarin de inflatie voortwoekert onder andere als gevolg van loonsverhogingen uitgaande boven de groei van de produktiviteit (in 1974 en 1975, produktiviteitsstijging plus ruilvoetverbetering á 1-2% met daartegenover een stijging van het reële beschikbare inkomen per werknemer in deze periode van 5½%) buitengewone beleidsinstrumenten als loon- en prijspolitiek, evenals in de na-oorlogse jaren, niet als een levensnoodzakelijkheid worden aangemerkt?

Het vraagstuk van de geïmporteerde inflatie, met z'n voor het binnenlandse prijsniveau schadelijke doorwerking via indexeringsclausules, versterkt deze leden nog in hun mening. Kan de bewindsman, zij het globaal, aangeven wélk bestanddeel van de inflatiegraad als geïmporteerd moet worden beschouwd? Ook drongen zij nog aan op het zo snel mogelijk terugdringen van het financieringstekort van de overheid tot z'n normale structurele waarde waarbij het gevaar van monetaire financiering zou kunnen verdwijnen. Het schrikbeeld van de bankbiljettenpers is niet denkbeeldig.

Concluderend stelden de leden der S.G.P.-fractie dat een beleidsinstrument als voorgesteld in dit wetsontwerp ook voor de tweede helft van 1976 noodzakelijk is, wil 1976 nog enigszins een overgangsjaar zijn naar aanzienlijk geringere nominale stijgingen van prijzen en lonen dan de afgelopen jaren zijn opgetreden, zoals de Regering in haar brief van 1 dec. 1975 stelde. Of moet de conclusie worden getrokken dat zelfs ook in dit opzicht het jaar 1976 als een verloren jaar moet worden beschouwd?

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen of de ernst van de huidige sociaal-economische situatie mag worden afgeleid uit het feit dat de Wet op de loonvorming, die bedoeld is voor een uitzonderingssituatie, niet meer toereikend is. Zij vroegen of een toekomstige nieuwe wet hetzelfde instrumentarium zal hebben als de huidige wet, maar een ruimere toepasbaarheid, of dat de nieuwe wet ook nieuwe instrumenten zal bevatten. Indien dit laatste het geval zal zijn, waaraan wordt dan gedacht?

Aangaande de thans voorgelegde voorstellen, vroegen de G.P.V.-leden of er ook geen andere mogelijkheden zijn om de negatieve gevolgen van het uitblijven van een loonakkoord tussen de sociale partners op 1 juli a.s. te vermijden.

Ligt het in de bedoeling, vroegen deze leden ten slotte, ook grenzen te stellen aan de stijging van de inkomens van hen wier inkomen bij de wet geregeld wordt (behalve uiteraard van die van de leden van de Algemene Rekenkamer, de Raad van State en de Rechterlijke Macht), van de inkomens van hen die anderszins bij de overheid in dienst zijn, en aan die van de tarieven van vrije beroepsoefenaars?

De leden van de fractie van de P.S.P. wilden niet opnieuw ingaan op de naar hun overtuiging onjuiste stelling dat een matiging in de sfeer van lonen en prijzen zonder nadere voorzieningen ten aanzien van de investeringen tot een toename van het aantal arbeidsplaatsen zal leiden. Wel vroegen zij of onder de in artikel 10 genoemde «andere maatregelen» ook zullen vallen een overeenkomstige en gelijktijdige matiging van de niet-looninkomens en de prijzen, dat wil zeggen eveneens voor de periode van 1 juli 1976 tot 1 januari 1977, en zo ja, welke maatregelen daartoe in voorbereiding zijn. Ook in

het aangehaalde SER-advies uit 1971 is immers sprake van maatregelen zowel ten aanzien van de prijzen als ten aanzien van de lonen. De Regering wijst in de memorie van toelichting andermaal op het verschil waarop enerzijds de prijzen en anderzijds de lonen tot stand komen, nl. via een binnen zekere grenzen autonome beslissing van de ondernemers versus overleg tussen betrokken partijen. De aan het woord zijnde leden merkten naar aanleiding hiervan op, dat het feit dat de Regering in het onderhavige wetsontwerp vraagt om meer bevoegdheden om in het loonoverleg te kunnen ingrijpen toch tenminste de vraag rechtvaardigt waarom niet evenzeer in dat autonome besluitvormingsproces ten aanzien van de prijzen zou kunnen worden ingegrepen. Waarom zou bovendien ook niet de prijsvorming aan een met het loonoverleg vergelijkbaar overleg tussen «betrokken partijen» (werkgevers, werknemers, overheid en consumentenorganisaties), kunnen worden onderworpen? In ieder geval stelden deze leden vast dat de gesignaleerde verschillen geen grond vormen om de prijzen minder rigoureuus in de hand te houden dan nu het voornemen is met de lonen te doen.

Voorts wezen de leden van de P.S.P.-fractie er op dat de voorgestelde wijziging nog sterker dan de bestaande wet zal leiden tot een globaal ingrijpen in de loonontwikkeling. Ook vele bedrijfstakken waarvoor een loonmatiging in genen dele noodzakelijk is, zullen daarvan profiteren. Welke zekerheid heeft de Regering dat een dergelijk voordeel voor deze bedrijfstakken tot nieuwe arbeidsplaatsen zal leiden?

Deze leden vroegen voorts of niet juist bij een wetsvoorstel van zo ingrijpende aard de SER juist wel had behoren te worden geraadpleegd.

Zij vroegen ten slotte of het ooit eerder was voorgekomen dat een eenmalig besluit op basis van een bestaande wet een onderdeel gaat vormen van nieuwe wetgeving. Onderstreept dit niet heel sterk het gelegenheidskarakter van deze wetgeving?

II. Intrekking van § 4 van de Wet op de loonvorming

Het schrappen van de artikelen 7, 8 en 9 (§ 4) van de Wet op de loonvorming, overeenkomstig het SER-advies van 25 juni 1971, achtten de leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. op zichzelf aanvaardbaar. De vraag kan echter worden gesteld waarom dit bij deze gelegenheid moet gebeuren in plaats van bij een meer algemene herziening van de Wet op de loonvorming.

De leden van de P.v.d.A.-fractie zeiden tegen het intrekken van § 4 van de wet geen bezwaar te hebben.

De leden van de V.V.D.-fractie waren niet overtuigd van de noodzaak tot het laten vervallen van het instrument van de onverbindendverklaring van c.a.o.-bepalingen. Zij zouden daarvoor in herinnering willen brengen de argumenten die bij de behandeling van de Wet op de loonvorming voor de handhaving van deze bepalingen naar voren zijn gebracht en destijds ook door de huidige bewindsman als kamerlid zijn onderschreven. De voornaamste van deze argumenten waren wel dat daarmee olievlakwerking zou kunnen worden voorkomen en aldus minder snel van de verdergaande bevoegdheid van artikel 10 gebruik zou behoeven te worden gemaakt. Deze leden zouden graag nader gemotiveerd willen zien waarom dit argument voor de toekomst niet meer zou gelden. De destijds van vakbewegingszijde hier tegen aangevoerde bezwaren hebben de toenmalige wetgever niet overtuigd. Ook deze leden waren van oordeel dat de bevoegdheid tot onverbindend verklaring zo sporadisch mogelijk dient te worden toegepast en de Regering zich daarbij van gedetailleerd ingrijpen in de loonvorming dient te onthouden. Doch het was hun voorshands niet duidelijk waarom er van dit instrument geheel zou moeten worden afgezien.

De leden van de P.P.R.-fractie zeiden zich te kunnen verenigen met de in de memorie van toelichting gesignaleerde communis opinio omtrent het laten vervallen van deze paragraaf van de wet. Zij vroegen zich wel af op grond van welke overige maatregelen de Minister in de memorie van toelichting (blz. 11) stelt dat in het kader van het loonbeleid een middel om uit economische overwegingen gedetailleerd in c.a.o.'s in te grijpen, kan worden gemist?

De leden van de D'66-fractie vonden het verstandig dat de Regering van de gelegenheid gebruik maakt, in navolging van het desbetreffende SER-advies, de huidige § 4 in te trekken. Aanneming van dit deel van het wetsontwerp biedt straks de gelegenheid aan de twee leden uit deze fractie die een initiatiefvoorstel (kamerstuk 10 906) indienden, dat hetzelfde doel beoogde, hun wetsvoorstel in te trekken.

De leden van de S.G.P.-fractie meenden dat de motivering tot het doen vervallen van genoemde artikelen niet geheel bevredigde. Er wordt niet veel meer gesteld dan dat de vakbeweging ernstige bezwaren heeft. Geldt nu niet meer, zo vroegen deze leden, dat ook de individuele c.a.o.'s belangrijke neveneffecten kunnen hebben in andere bedrijfstakken? Is de gedachte van de olievlekwerking achterhaald? Is het niet zo, dat, indien de Minister niet de bevoegdheid zou hebben in individuele c.a.o.'s in te grijpen, de overheid dan veel eerder genoodzaakt zou zijn tot een algemeen ingrijpen in de loonontwikkeling waardoor van een eigen verantwoordelijkheid van de contractpartijen helemaal niets terecht zou komen? Zou dat de arbeidsonrust niet ten zeerste nadelig kunnen beïnvloeden?

Overigens vroegen deze leden zich af of het feit dat aan artikel 8 nimmer uitvoering is gegeven wel voldoende reden is om het artikel maar te schrappen. Zij konden zich niet aan de indruk onttrekken dat het niet toepassen van dit artikel in feite betekende een buigen voor de vakbeweging en zij vroegen zich dan ook af hoe dat te rijmen is met de eigen verantwoordelijkheid van het kabinet, dat met name als partijen niet tot overeenstemming kunnen komen en daarbij te weinig de verantwoordelijkheid voor het geschil laten gelden, geroepen is om ter zake het algemene belang te dienen.

Is hun mening juist dat de nieuwe redactie van artikelen 10 en 11 moet worden gezien als een wat meer verfijnd per bedrijfssector werkend instrument? Doet daarin toch in zekere zin het gezegde opgeld dat wat met de ene hand gegeven wordt, met de andere hand wordt teruggenomen?

Bij de leden van de G.P.V.-fractie woog het advies van de SER om tot intrekking van artikel 8 over te gaan zwaar. Ook zij vroegen echter of het gevaar van het optreden van een olievlekwerking, met het oog waarop artikel 8 was geformuleerd, nu niet meer bestaat. Als niettemin een dergelijke olievlekwerking toch dreigt op te treden, beschikt de Minister dan nog over andere mogelijkheden om dat tegen te gaan?

III. Verbreding van de adviseringsmogelijkheden

Het nieuwe lid 1 van artikel 12, dat het mogelijk maakt naast de SER en de Stichting van de Arbeid ook andere centrale organisaties van werkgevers en werknemers bij de toepassing van de Wet op de loonvorming te betrekken, werd door de leden van de fracties van KVP, ARP en CHU met instemming begroet.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen de Regering nader aan te geven aan de hand van welke criteria zij vast denkt te stellen welke centrale organisaties in het overleg met haar zullen worden betrokken.

De leden van de V.V.D.-fractie konden instemmen met de voorstellen om in het kader van de verbreding van de overlegstructuur op centraal niveau,

ook andere organisaties dan die welke reeds in de Stichting van de Arbeid zijn vertegenwoordigd, in staat te stellen advies uit te brengen over voor hun belangrijke onderwerpen. Ook de daarvoor gekozen constructie juichten zij toe omdat deze voldoende ruimte biedt om aan gerechtvaardigde eisen voor inspraak en representatie te voldoen, in afwachting van een meer definitieve voorziening van het representativiteitsvraagstuk.

De leden van de P.P.R.-fractie brachten in herinnering over het representativiteitsvraagstuk een aantal vragen te hebben geformuleerd in het voorlopig verslag inzake het initiatiefvoorstel-Nypels (Kamerstuk 13 546). Zij zouden gaarne de mening van de Minister vernemen over een enkele van de in dat voorlopig verslag geformuleerde vragen.

Indien de Minister de vraag of behalve de vakcentrales ook vertegenwoordigers van categorale bonden aan het centraal overleg dienen deel te nemen, positief beantwoordt, moeten dan ook niet vragen worden gesteld omtrent de representatie van andere organisaties die zich de belangenbehartiging van bij hen aangeslotenen ten doel stellen, zoals bij voorbeeld consumentenorganisaties en organisaties van niet-actieven?

Is de Minister van mening dat de inspraak van de betrokkenen bij het sociaal-economisch beleid zo optimaal mogelijk dient te zijn, doch dat het de taak van het parlement moet zijn ervoor zorg te dragen dat zo'n beleid tegemoet komt aan de wensen van (de meerderheid van) de bevolking? Dient een dergelijke principiële discussie niet vooraf te gaan aan een verruiming van het aantal organisaties die bij het centraal overleg zijn betrokken op grond van een toevallige wijziging van de Wet op de loonvorming?

Wordt, zo vroegen deze leden, in het aan de SER te vragen advies over het voorontwerp van een kaderwet inkomensvorming ook het representativiteitsvraagstuk aan de orde gesteld of is de Minister dat niet (meer) van plan nu de SER in haar vergadering van 19 december 1975 advies heeft uitgebracht omtrent het representativiteitsvraagstuk bij publiekrechtelijke colleges en in dat advies heeft toegezegd zich ook bezig te gaan houden met het representativiteitsvraagstuk bij privaatrechtelijke colleges? Indien dit laatste het geval mocht zijn, is de Minister dan niet bang dat het SER-advies onevenredig lang op zich zal laten wachten, nu de SER in haar advies van 19 dec. jl. erkent dat bestudering van dit totale complex van vraagstukken (waaronder de kwestie van de representativiteit bij privaatrechtelijke colleges) geruime tijd zal vergen?

Bij de leden van de D'66-fractie bestond grote waardering voor dit onderdeel van het wetsontwerp. Naar hun oordeel zouden eigenlijk alle belangrijke werkgevers- en werknemersvakverenigingen in de Stichting van de Arbeid vertegenwoordigd behoren te zijn. In de praktijk blijkt dat echter niet het geval. De voorgestelde aanvulling op dit terrein betekent daarom een uit het oogpunt van vrijheid van vakvereniging belangrijke verbetering, ook al blijft een meer algemene regeling van de representativiteit en van de overlegstructuren, zoals de memorie van toelichting ook aangeeft, nog steeds vereist.

De Regering stelt voor om een verbreding van het adviesrecht bij de toepassing van de Wet op de loonvorming mogelijk te maken door in een aantal artikelen achter de woorden «Stichting van de Arbeid» in te voegen: «alsmede niet in de Stichting van de Arbeid vertegenwoordigde centrale organisaties van werkgevers en van werknemers, welke hiervoor naar zijn oordeel in aanmerking komen.» Volgens de leden van de fractie van D'66 behoort in deze toevoeging het woord «centrale» te vervallen. Het adviesrecht zal door de Minister verleend moeten worden aan alle werkgevers- en werknemersorganisaties die op centraal niveau representatief zijn te achten. Dit zullen als regel wel centrale organisaties zijn, maar dat hoeft niet alle gevallen. Zo kent het SER-advies van 19 december 1975 over de representativiteit bij de samenstelling van publiekrechtelijke colleges in principe de mogelijkheid dat ook een niet-centrale organisatie, bij voorbeeld een nationale sectororgani-

satie, representatief is op centraal niveau. Dit is in concreto het geval met de ondernemersorganisaties in de landbouw en met de Raad van Overleg voor de Handel. Om duidelijk tot uitdrukking te brengen dat voor het adviesrecht niet alle soorten organisaties in aanmerking kunnen komen zou de wetstekst bij voorbeeld veranderd kunnen worden door te spreken van: «alsmede niet in de Stichting van de Arbeid vertegenwoordigde organisaties van werkgevers en van werknemers, welke naar zijn oordeel op centraal niveau representatief zijn te achten.»

Wat de toepassing van de representativiteitscriteria betreft, verwezen de leden van de fractie van D'66 korthedshalve naar de uitvoerige beschouwingen van hun fractiegenoot Nypels over de representativiteit van vakorganisaties voor het centrale overleg in § 2 van zijn brief dd. 5 mei 1976 aan de Kamer (13 546, nr. 12). Hieruit blijkt dat in ieder geval de Raad MHP en de Raad van Overleg voor de Handel, welke thans niet in de Stichting van de Arbeid zijn vertegenwoordigd, voor het adviesrecht in aanmerking dienen te komen omdat zij als representatief beschouwd kunnen worden op centraal niveau.

Deze leden achtten het ten slotte voor de hand liggend om, nu het adviesrecht bij de toepassing van de Wet op de loonvorming wordt uitgebreid, tevens van de gelegenheid gebruik te maken hetzelfde te doen met betrekking tot de toepassing van de Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten, die een sterk verwante materie bevat. Zij zouden het erg op prijs stellen als de bewindsman dit door middel van een nota van wijziging in het huidige wetsontwerp zou willen opnemen. Hierdoor zal de kring van deelnemers aan het centraal overleg en aan de advisering van de Regering in loonpolitieke zaken op centraal niveau worden gelijk getrokken.

De leden van de S.G.P.-fractie konden met de voorgestelde verbreding van de adviesstructuur instemmen. Zij wezen er op dat de categorale bonden de laatste jaren relatief sneller groeiden dan de centrale organisaties en reeds ruim twintig procent van de georganiseerden omvatten. Het leek hun dan ook billijk deze organisaties te betrekken bij het beïnvloedingsproces op het sociaal-economische beleid, waar hun belangen immers evenzeer in het geding zijn als die der wel erkende bonden.

Moet, vervolgd de leden, het getalscriterium echter wel het enige criterium zijn? Zouden ook geen andere criteria moeten gelden, bij voorbeeld een organisatie die een bepaalde levensbeschouwelijke visie vertolkt?

De leden van de G.P.V.-fractie konden de voorgestelde artikelen met betrekking tot de uitbreiding van het sociaal-economisch overleg met de meeste instemming begroeten. Zij vroegen of het in het voornemen van de Regering ligt alleen de Raad MHP uit te nodigen voor advisering, of dat nog meer organisaties uitgenodigd zullen worden. Indien dit laatste het geval is, aan welke organisaties wordt dan gedacht?

De leden van de P.S.P.-fractie vroegen hoe zwaar het advies zal wegen van de «andere organisaties» die nu ook door de Minister moeten worden geraadpleegd. Is er werkelijk sprake van een meer dan formeel verschil tussen de nu gekozen constructie en het opleggen van de verplichting aan de in de Stichting van de Arbeid vertegenwoordigde organisaties deze organisaties als overlegpartner te aanvaarden? Is hier niet sprake van een verkapt invoering van het door de Tweede Kamer in meerderheid afgewezen initiatiefvoorstel van het lid Nypels (13 546)?

IV. Artikelen

Artikel I, onderdeel D (artikel 4)

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden er mee instemmen dat de verplichte melding van c.a.o.'s – het huidige artikel 7, lid 1; in het voorgestelde

wetsontwerp artikel 4, lid 2 – blijft bestaan. Zij zagen die verplichte melding overigens uitsluitend als een administratief voorschrift en niet als een zodanige voorwaarde dat bij het niet voldoen daaraan de rechtsgeldigheid van de betreffende c.a.o. zou komen te ontbreken. Zij vroegen de Regering een zodanige formulering te kiezen, dat aan dit bezwaar tegemoet wordt gekomen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af of bij de voorgestelde nieuwe redactie van de meldingsplicht geen onzekerheid kan rijzen over het tijdstip van inwerkingtreding van een c.a.o. nu de periode van 4 weken is komen te vervallen. Is dat de datum van ontvangst ten departemente of van bevestiging van ontvangst door het departement? Welk tijdstip moet worden aangehouden indien b.v. de vereiste toelichting niet of in een te summiere vorm is bijgevoegd?

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen of de termijn van vier weken niet beter gehandhaafd kan blijven met het oog op een snelle doorberekening van de stijging van het loonpeil. Zal het laten vervallen van deze bepaling het na-ijlen van de minimumlonen en de sociale uitkeringen niet doen toenemen?

Artikel I, onderdeel H (artikel 10)

De leden van de V.V.D.-fractie deelden de bezwaren die tegen de constructie van het huidige artikel 10 kunnen worden aangevoerd en konden zich dan ook eveneens verenigen met het voorstel tot vereenvoudiging van het termijnenstelsel. Zij vroegen zich echter af waarom deze vereenvoudiging eveneens tijdelijk zou moeten zijn. Het kwam hun voor dat de geconstateerde bezwaren op dit punt van meer structurele aard waren.

De leden van de G.P.V.-fractie konden er in principe wel mee instemmen dat de voorgestelde wijziging van artikel 10, eerste lid voorziet in een voor alle bedrijfstakken gelijke termijn. Zij vroegen echter of er door het thans gelijktrekken van deze termijn, waardoor sommige bedrijfstakken een half jaar langer aan de loonmaatregel onderworpen zijn, aan de redelijkheid niet enigszins te kort wordt gedaan. Deze leden vroegen of niet veel beter op een ander moment tot die gelijktrekking had kunnen worden overgegaan. Zij vroegen voorts of door het gelijktrekken van deze termijn de onvermijdelijke opwaartse druk op de prijzen na afloop van de maatregel niet te veel geconcentreerd zal zijn op één tijdstip.

Welke van de nadere maatregelen inzake het sociaal-economisch beleid, zoals aangekondigd in de brief van 1 december 1975, zullen worden bestemd?

Artikel I, onderdeel I (artikel 11)

Het voorgestelde nieuwe lid 1 van artikel 11 geeft de Minister de bevoegdheid tot het zo nodig bindend voorschrijven van loonsverbeteringen in verband met opgetreden kostenstijgingen. De leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. konden zich hiermee voor de gevraagde periode verenigen, maar behouden zich met betrekking tot een meer duurzame regeling van deze materie alle rechten voor.

De leden van de V.V.D.-fractie waren voorshands niet overtuigd van de noodzaak de overheid ook de bevoegdheid toe te kennen zelf bepaalde loonsverhogingen voor te schrijven. Het kwam hun voor dat de overheid hiermede te zeer op de stoel van partijen gaat zitten.

Deze leden zouden nader toegelicht willen zien, wat de ervaring in de praktijk tot nu toe is geweest die daartoe zou nopen. Het kwam hun voor dat de voorkeur moet worden gegeven aan het niet alleen in de wet neergelegde

stelsel, maar ook in 1971 nog door de SER geadviseerde systeem waarbij de overheidsbevoegdheden zich beperken tot in acht te nemen maximaliserings van loonstijgingpercentages. Licht het soms in de bedoeling van het kabinet zich met deze tijdelijke bevoegdheid tegelijk mogelijkheden te verschaffen om nivelleringsoogmerken na te streven?

Deze leden wezen voorts op het feit dat een dergelijke algemene maatregel op technische problemen stuit indien daarbij een bepaalde kalenderdatum wordt aangehouden. Hoe stelt de Regering zich dit voor, nu de laatst toegestane prijscompensatie voor verschillende contracten op verschillende data is ingegaan?

Bij de leden van de P.P.R.-fractie was de vraag gerezen welke criteria de Minister denkt aan te leggen bij het gebruik van de door hem gevraagde bevoegdheid ex artikel 11, lid 1. In de memorie van toelichting zegt de Minister (II, punt 4, 2e alinea) dat «met een beperkte regelgevende bevoegdheid een te grote achterstand ten opzichte van de algemene situatie van het bedrijfsleven kan worden voorkomen». Hoe denkt de Minister die «algemene situatie» te meten en welke consequenties zal hij trekken bij het constateren van niet-geringe afwijkingen, zowel naar beneden als naar boven, ten opzichte van die algemene situatie?

Kan de Minister inzicht geven in het gevoerde vrijstellingen- en ontheffingenbeleid zoals dat tot nu toe heeft plaatsgevonden aan de hand van artikel 11, lid 3. Denkt de Minister in de toekomst wijzigingen in dat beleid door te voeren?

Berust overigens het schrijven van «arbeidsvoorwaarden» in de memorie van toelichting op blz. 14, waar artikel 1, onder e wordt aangehaald, in tegenstelling tot de eigenlijke wetstekst die spreekt van arbeidsvoorwaarde, op meer dan een tyfout?

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen naar de zin van de voorgestelde wijziging van artikel 11. Zij konden zich verenigen met een algemene bevoegdheid voor de overheid om toezicht te houden, maar zij vroegen welke rechtsgrond er bestaat langs deze weg individueel verbeteringen verplichtend op te leggen?

Bovendien zo vroegen deze leden, wat is de praktische betekenis van deze bepaling, aangezien de geraamde maximale loonstijging voor 1976 van 9% al praktisch is bereikt, terwijl door het toekennen van een prijscompensatie dit maximum zelfs ruimschoots zou worden overschreden.

De voorzitter van de commissie,
Hermsen

De griffier van de commissie,
Elkerbout